

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Шаран В.Л.

23 грудня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія України (20-ті рр. XX ст. – поч. XXI ст.)

Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність – 014 Середня освіта (Історія)

Освітня програма – Середня освіта (Історія) та правознавство

Статус дисципліни: нормативна

Історичний факультет

Кафедра: історії України

Мова навчання: українська

Дані про вивчення дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	4	7	90/3	48	32	-	-	16	42	-	+	-
	4	8	90/3	40	20	-	-	20	50	-	-	+
Заочна	4	7	90/3	16	10	-	-	6	74	-	+	-
	4	8	90/3	16	12	-	-	6	72	-	-	+

Робоча програма складена на основі освітньої програми та навчального плану підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (240 кредитів ЄКТС)

Розробник: Попп Р. П., канд. істор. наук, доцент

Погоджено керівником групи забезпечення спеціальності:

В.І. Ільницький, доктор іст. наук, доцент

Схвалено на засіданні кафедри історії України

Протокол № 11 від 22 листопада 2019 р.

Завідувач кафедри історії України Ільницький В. І.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради історичного факультету.

Протокол № 9 від 29 листопада 2019 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету.

Протокол № 10 від 17 грудня 2019 р.

1. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета даної дисципліни полягає в тому, щоб дати знання про сутність історичних перетворень, що відбувалися в Україні з 20-х років XX ст. і до сьогодні, їх об'єктивну обумовленість, взаємозв'язки та взаємозалежності, сприяти об'єктивності в оцінці подій і фактів новітньої історії України, формуванню у майбутніх вчителів почуття патріотизму, національної гідності.

Розвинути у майбутніх педагогів такі компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;
- Здатність раціонально організовувати власну діяльність та ефективно використовувати час.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- Здатність працювати в команді, навички міжособистісної взаємодії;
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Вміння формулювати оцінки та версії історичних подій відповідно до загальнолюдських цінностей певного часу та певної групи людей.
- Здатність до організації продуктивної самоосвіти та презентації власних професійних здобутків.
- Здатність здійснювати наукові дослідження та презентувати його результати.
- Вміння формулювати оцінки та версії історичних подій відповідно до загальнолюдських цінностей певного часу та певної групи людей.
- Здатність до організації продуктивної самоосвіти та презентації власних професійних здобутків.
- Здатність здійснювати наукові дослідження та презентувати його результати.
- Здатність до аналізу та критичної оцінки наукової літератури та джерел з історії і правознавства. Інтерпретація та використання отриманої інформації.
- Здатність використовувати відповідну термінологію та форми вираження дисципліни в усній та письмових формах.
- Володіти базовими знаннями історичних подій та явищ, що відносяться до всіх основних хронологічних періодів історії.
- Здатність інтерпретувати історичні явища та процеси, тенденції та закономірності, стереотипи та конфлікти певного історичного періоду та регіону. Роль особистості в історії.
- Вміння визначати і застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, використовувати комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних завдань.

Програмні результати

Володіння ґрунтовними знаннями з історії України, всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін. Знання про основні джерела з історії та методику їх наукового опрацювання. Знання про основи світової та вітчизняної культури, тенденції культурнонаціональних, етносоціальних, державотворчих процесів в Україні та світі. Отримувати, опрацьовувати й відтворювати за допомогою лінгвістичних та інших засобів інформацію з історії та правознавства державною та іноземною мовами, здатність до ділової комунікації у професійній діяльності. Використання відповідної термінології та форм вираження дисципліни в усній та письмових формах. Здатність аналізувати, критично оцінювати та інтерпретувати історичні явища, процеси, тенденції та закономірності, стереотипи та конфлікти певного історичного періоду та регіону, їх причинно-наслідкові зв'язки, найважливіші історичні персоналії, загальне й особливе у національній історії. . Здатність використовувати наукові знання у процесі професійної діяльності та проведенні

наукового дослідження. Здатність здійснювати наукові дослідження. Володіння сучасною методологією, принципами та методами наукових досліджень та презентувати їх результати.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Історія України (20-ті рр. XX ст. – поч. XXI ст.)» входить до циклу обов'язкових дисциплін професійно-практичної підготовки студентів-істориків. Програма побудована із врахуванням того, що студенти вже мають знання з таких навчальних дисциплін як :«Історія України (до сер. XVI ст.)», «Історія України середина XVI – XVIII ст. », «Історія України XIX – поч. XX ст. ».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

- Уміти визначати і застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, які відбувалися в українській історії в 20-ті рр. XX ст. – на поч. XXI ст., використовувати комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних завдань;
- Володіти ґрунтовними знаннями з історії України періоду Непу (1921 – 1928), періоду утвердження тоталітарного режиму в УРСР (1929 – 1939.), історії західноукраїнських земель в 20 – 30-х роках XX ст., в період Другої світової війни (1939 – 1945 рр.), в перші повоєнні роки (1945 – 1953), в умовах деєталінізації (1953 – 1964.), в період загострення кризи радянської системи (1965 – 1985), в період розпаду Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985 – 1991), в умовах незалежності;
- Знати основні джерела з історії України 20-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. та методику їх наукового опрацювання;
- Знати основи вітчизняної культури 20-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. та методику їх наукового опрацювання, тенденції культурнонаціональних, етносоціальних, державотворчих процесів в Україні та світі;
- Отримувати, опрацьовувати й відтворювати за допомогою лінгвістичних та інших засобів інформацію з історії України 20-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. державною та іноземною мовами, здатність до ділової комунікації у професійній діяльності;
- Використовувати відповідну термінологію та форми вираження дисципліни в усній та письмових формах;
- Аналізувати, критично оцінювати та інтерпретувати історичні явища, процеси, тенденції та закономірності, стереотипи та конфлікти які відбувалися в історії України в 20-х рр. XX ст. – на поч. XXI ст., їх причинно-наслідкові зв'язки, найважливіші історичні персоналії, загальне й особливе у національній історії;
- Використовувати наукові знання у процесі професійної діяльності та проведенні наукового дослідження;
- Здійснювати наукові дослідження. Володіти сучасною методологією, принципами та методами наукових досліджень та презентувати їх результати.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здійснюється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

A (90 – 100) – оцінка «відмінно» – «5»: отримує здобувач, який відмінно визначає і застосовує теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, які відбувалися в українській історії в 20-ті рр. XX ст. – поч. XXI ст., використовує комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних завдань, володіє відмінними знаннями історичних подій та явищ, що відбувалися в Україні в період Непу (1921 – 1928), період утвердження тоталітарного режиму в УСРР (1929 – 1939), на

західноукраїнських землях в 20 – 30-х роках ХХ ст., в період Другої світової війни (1939 – 1945 рр.), в перші повоєнні роки (1945 – 1953), в умовах деєсталінізації (1953 – 1964.), в період загострення кризи радянської системи (1965 – 1985), в період розпаду Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985 – 1991), в умовах незалежності. Знає про основні джерела з історії України 20-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. та методику їх наукового опрацювання. Знає про основи вітчизняної культури 20-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. та методику їх наукового опрацювання, тенденції культурнонаціональних, етносоціальних, державотворчих процесів в Україні та світі. Отримує, опрацьовує й відтворює за допомогою лінгвістичних та інших засобів інформацію з історії України 20-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. Використовує відповідну термінологію та форми вираження дисципліни в усній та письмових формах, аналізує, критично оцінює та інтерпретує історичні явища, процеси, тенденції та закономірності, стереотипи та конфлікти, які відбувалися в історії України в 20-х рр. ХХ ст. – на поч. ХХІ ст., їх причинно-наслідкові зв'язки, найважливіші, історичні персоналії, правильно виокремлює загальне й особливе у національній історії, здійснює наукові дослідження, володіє сучасною методологією, принципами та методами наукових досліджень та презентує їх результати, виконав усі види навчальної роботи.

В (82 – 89) – оцінка «добре» – «4»: отримує здобувач, який відмінно визначає, лише з незначними уточненнями, теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, які відбувалися в українській історії в 20-ті рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст., використовує комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних завдань, володіє знаннями історичних подій та явищ, що відбувалися в Україні в період Непу (1921 – 1928), період утвердження тоталітарного режиму в УСРР (1929 – 1939), на західноукраїнських землях в 20 – 30-х роках ХХ ст., в період Другої світової війни (1939 – 1945 рр.), в перші повоєнні роки (1945 – 1953), в умовах деєсталінізації (1953 – 1964), в період загострення кризи радянської системи (1965 – 1985), в період розпаду Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985 – 1991), в умовах незалежності, при цьому може допустити лише незначні погрішності. Знає про основні джерела з історії України 20-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. та методику їх наукового опрацювання. Знає про основи вітчизняної культури 20-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. та методику їх наукового опрацювання, тенденції культурнонаціональних, етносоціальних, державотворчих процесів в Україні та світі. Отримує, опрацьовує й відтворює за допомогою лінгвістичних та інших засобів інформацію з історії України 20-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст., використовує відповідну термінологію та форми вираження дисципліни в усній та письмових формах, аналізує, оцінює та інтерпретує з незначними помилками історичні явища, процеси, тенденції та закономірності, стереотипи та конфлікти, які відбувалися в історії України в 20-х рр. ХХ ст. – на поч. ХХІ ст., їх причинно-наслідкові зв'язки, найважливіші, історичні персоналії, правильно виокремлює загальне й особливе у національній історії, здійснює наукові дослідження, володіє сучасною методологією, принципами та методами наукових досліджень та презентує їх результати, виконав усі види навчальної роботи.

С (75 – 81) – оцінка «добре» – «4»: отримує здобувач, який лише з кількома помилками визначає, теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, які відбувалися в українській історії в 20-ті рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст., використовує наукові дефініції для вирішення науково-практичних завдань, володіє знаннями історичних подій та явищ, що відбувалися в Україні в період Непу (1921 – 1928), період утвердження тоталітарного режиму в УСРР (1929 – 1939), на західноукраїнських землях в 20 – 30-х роках ХХ ст., в період Другої світової війни (1939 – 1945 рр.), в перші повоєнні роки (1945 – 1953), в умовах деєсталінізації (1953 – 1964), в період загострення кризи радянської системи (1965 – 1985), в період розпаду Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985 – 1991), в умовах незалежності, при цьому може допустити лише кілька помилок. Знає про основні джерела з історії України 20-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. та методику їх наукового опрацювання. Знає про основи вітчизняної культури

20-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. та методику їх наукового опрацювання, тенденції культурнонаціональних, етносоціальних, державотворчих процесів в Україні та світі. Отримує, опрацьовує й відтворює за допомогою лінгвістичних та інших засобів інформацію з історії України 20-х рр. XX ст. – поч. XXI ст., при цьому допускає незначні помилки. Використовує відповідну термінологію та форми вираження дисципліни в усній та письмових формах, аналізує, оцінює та інтерпретує з незначними помилками історичні явища, процеси, тенденції та закономірності, стереотипи та конфлікти, які відбувалися в історії України в 20-х рр. XX ст. – на поч. XXI ст., їх причинно-наслідкові зв'язки, найважливіші, історичні персоналії, виокремлює загальне й особливе у національній історії, здійснює наукові дослідження, володіє сучасною методологією, принципами та методами наукових досліджень та презентує їх результати, виконав усі види навчальної роботи.

D (67 – 74) – оцінка «задовільно» – «3»: отримує здобувач, який визначає, з помилками теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, які відбувалися в українській історії в 20-ті рр. XX ст. – поч. XXI ст., недостатньо використовує наукові дефініції для вирішення науково-практичних завдань, фрагментарно володіє знаннями історичних подій та явищ, що відбувалися в Україні в період Непу (1921 – 1928), період утвердження тоталітарного режиму в УСРР (1929 – 1939 рр.), на західноукраїнських землях в 20 – 30-х роках XX ст., в період Другої світової війни (1939 – 1945 рр.), в перші повоєнні роки (1945 – 1953), в умовах деєталінізації (1953 – 1964 рр.), в період загострення кризи радянської системи (1965 – 1985), в період розпаду Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985 – 1991), в умовах незалежності. Знає в загальних рисах про основні джерела з історії України 20-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. та методику їх наукового опрацювання. основи вітчизняної культури 20-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. та методику їх наукового опрацювання, тенденції культурнонаціональних, етносоціальних, державотворчих процесів в Україні та світі. Отримує, опрацьовує й відтворює за допомогою лінгвістичних та інших засобів інформацію з історії України 20-х рр. XX ст. – поч. XXI ст., при цьому допускає помилки. Не може достатньо пояснити необхідні терміни. Не достатньо аналізує, критично оцінює та інтерпретує історичні явища стереотипи та конфлікти, які відбувалися в історії України в 20-х рр. XX ст. – на поч. XXI ст., їх причинно-наслідкові зв'язки, не достатньо знає найважливіші, історичні персоналії, з труднощами виокремлює загальне й особливе у національній історії, з труднощами здійснює наукові дослідження, виконав більшість із запропонованих видів навчальної роботи.

E (60 – 66) – оцінка «задовільно» – «3»: отримує здобувач, який визначає з значними помилками теоретичні поняття, для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, які відбувалися в українській історії в 20-ті рр. XX ст. – поч. XXI ст., вміє пояснювати і застосовувати окремі поняття і терміни. Виявив слабкі знання історичних подій та явищ, що відбувалися в Україні в період Непу (1921 – 1928), період утвердження тоталітарного режиму в УСРР (1929 – 1939 рр.), на західноукраїнських землях в 20 – 30-х роках XX ст., в період Другої світової війни (1939 – 1945.), в перші повоєнні роки (1945 – 1953), в умовах деєталінізації (1953 – 1964.), в період загострення кризи радянської системи (1965 – 1985), в період розпаду Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985 – 1991), в умовах незалежності. Не знає тенденції культурнонаціональних, етносоціальних, державотворчих процесів в Україні та світі. Не вміє аналізувати, критично оцінювати та інтерпретувати історичні явища стереотипи та конфлікти, які відбувалися в історії України в 20-х рр. XX ст. – на поч. XXI ст., їх причинно-наслідкові зв'язки, найважливіші, історичні персоналії, з труднощами виокремлює загальне й особливе у національній історії, з труднощами здійснює наукові дослідження, виконав окремі види навчальної роботи.

FX (35 – 59) – оцінка «незадовільно» – «2»: виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив незнання значної частини навчального матеріалу з історії України з 20-х років XX ст. і до сьогодні. Не знає основних джерел з історії України 20-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. та методику їх наукового опрацювання. Не вміє аналізувати, критично оцінювати та

інтерпретувати історичні явища стереотипи та конфлікти, які відбувалися в історії України в 20-х рр. XX ст. – на поч. XXI ст., їх причинно-наслідкові зв'язки, найважливіші, історичні персоналії, не може пояснити історичні терміни. Не вміє здійснювати наукові дослідження. Не виконав більшість із запропонованих видів навчальної роботи.

Г (1 – 34) – оцінка «незадовільно» – «2»: виявив повне незнання навчального матеріалу з історії України з 20-х років XX ст. і до сьогодні. Не знає основних джерел з історії України 20-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. та методику їх наукового опрацювання. Не може пояснити історичні терміни. Не вміє аналізувати, критично оцінювати та інтерпретувати історичні явища стереотипи та конфлікти, які відбувалися в історії України в 20-х рр. XX ст. – на поч. XXI ст., їх причинно-наслідкові зв'язки, найважливіші, історичні персоналії, не може пояснити історичні терміни. Не володіє здатністю здійснювати найпростіші описові наукові дослідження. Не виконав більшість із запропонованих видів навчальної роботи.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є: виступи на семінарських заняттях, виконання індивідуального завдання, написання контрольної роботи, залік, екзамен.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УСРР в роки Непу (1921 – 1928). Міжнародне становище України на початку 1920-х р. Наркомат закордонних справ республіки та його діяльність. Внутрішнє становище України. Стан господарства і соціальної сфери. Перехід до нової економічної політики: її суть і завдання. Особливості впровадження НЕПу в Україні. Причини і масштаби голоду 1921 – 1922 р. Відбудова господарства УСРР на засадах нової економічної політики. Антицерковна кампанія. Створення “Договірної федерації”. Державний статус України в 1921 – 1922 рр. Дискусії у верхівці більшовицької партії щодо об'єднання радянських республік. Позиція українського керівництва. Утворення СРСР і входження до нього України. Юридичне оформлення СРСР. Затвердження Конституції СРСР і нового тексту Конституції УСРР. Повноваження республіки у складі СРСР. Фактична втрата суверенітету України. Політичні партії та організації республіки в 20-х роках XX ст. Більшовицька політика в царині культури. Форма і зміст політики “українізації”, її причини, хід і наслідки. Реформа адміністративно-територіального устрою УСРР. Становище національних меншин в Україні. Радянська освіта, наука, література та мистецтво.

Утвердження тоталітарного режиму в СРСР і УСРР (1929 – 1939)

Згорання непу і перехід до форсованої індустріалізації. Особливості індустріалізації в Україні. Досягнення і провали перших п'ятирічок. Позаекономічні стимули праці, створення командної економіки. Репресії проти господарників і спеціалістів. Життєвий рівень населення.

Кооперація і колективізація села. Перехід до суцільної колективізації. Політика “розкуркулення” її масштаби та наслідки. Завершення примусової колективізації та розселяння села. Колгоспи в системі командної економіки радянської України. Причини, передумови голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні. Діяльність молотовської комісії, конфіскація продовольства. “Закон про п'ять колосків”, замовчування урядом трагічного становища на селі. Національно-політичні аспекти геноциду українського народу його соціально-демографічні наслідки.

Деформації в громадсько-політичному житті України в 30-х роках XX ст. Судові процеси над “Спілкою визволення України”, “Українським національним центром” та інші.. Масові репресії, наслідки терору. Конституція УСРР 1937 р. Повсякдення населення УСРР. Культура і більшовицький режим, згорання “українізації”. Рівень освіти, науки, мистецтва в

Україні. Трагедія “розстріляного відродження”. Церковна політика радянського уряду та її наслідки.

Західноукраїнські землі в 20 – 30-х роках ХХ ст.

Політико-правовий статус Східної Галичини, Північної Буковини, Бесарабії, Закарпаття, становище українських північно-західних земель (Волинь, Полісся, Підляшшя) в 20–30-х роках ХХ ст. Соціально-економічні процеси в цих регіонах. Промисловий розвиток. Аграрні відносини. Західноукраїнська кооперація. Стосунки українців з представниками інших народів.

Політичне становище українських земель під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини. Створення та діяльність Української Військової Організації (УВО) та Організації Українських Націоналістів (ОУН). Інші суспільно-політичні рухи на західноукраїнських землях. Політика “пацифікації” польської влади та її наслідки для українського населення. Національно-культурні та релігійні процеси на українських землях під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини. Суть “українського питання” напередодні війни. Карпатська Україна.

Україна в період Другої світової війни (1939 – 1945).

“Українське питання” на початку Другої світової війни. Приєднання до СРСР Західної України, придунайських земель та Північної Буковини. Встановлення німецької окупаційної влади на Лемківщині, Підляшші і Холмщині. Український націоналістичний рух у 1939 – 1940 рр. Початок радянізації західних областей. Соціально-економічні трансформації. Перенесення на західні землі України репресивного тоталітарного режиму. Масові репресії і депортації місцевого населення.

Вторгнення німецьких військ та їх союзників в Україну. Дії Південно-Західного та Південного радянських фронтів на початковому етапі війни. Причини та уроки невдач Червоної армії влітку-восени 1941 р. Мобілізаційні заходи республіки спрямовані на відсіч агресії. Воєнні дії навесні і влітку 1942 р., причини та наслідки катастрофи радянських військ під Харковом та в Криму.

Плани фашистської Німеччини щодо України. Розчленування України і встановлення нацистського “нового порядку”. Геноцид та економічне пограбування. Розгортання антинацистського руху опору в Україні, виникнення різних течій в антигітлерівській боротьбі. Партизанські загони та радянське підпілля. Український-визвольний рух. Створення УПА. Польсько-український конфлікт.

Корінний перелом в ході війни взимку 1942 – 1943 рр., початок вигнання німців з України. Воєнні операції наступу радянських військ на Лівобережжі. Звільнення Донбасу. Визволення Києва. Еволюція руху Опору в 1943 р. Збройна боротьба ОУН та УПА в 1943 р.. Корсунь-Шевченківська битва, Кримська наступальна операція. Депортація з Криму в східні райони СРСР татар, греків, вірмен. Діяльність ОУН та УПА на завершальному етапі війни. Втрати України в роки війни, внесок українців у визволенні народів Європи від нацизму. Особливості розвитку української культури в період Другої світової війни.

Україна в перші повоєнні роки (1945 – 1953)

Наслідки Другої світової війни для України. Участь УРСР в зовнішній політиці Радянського Союзу. Адміністративно-територіальні зміни в республіці, розширення кордонів. Відбудовчі процеси в промисловості. Подолання наслідків повоєнної розрухи в 1945 – 1950 рр. Голод 1946 – 1947 рр., його причини і масштаби. Стан сільського господарства. Суспільно-політичне життя. Деформуючий вплив культу особи на функціонування політичної системи.

Відновлення радянської системи у західних областях України. Формування партійно-державного апарату. Індустріальний розвиток західноукраїнського регіону. Насильницька колективізація західноукраїнського селянства. Ліквідація Української Греко-католицької Церкви. Масові репресії та депортації населення. Боротьба ОУН та УПА, придушення визвольного руху. Переселенські акції. Операція “Вісла”.

Розгортання ідеологічних кампаній у перші повоєнні роки. Культура і наука в Україні другої половини 40-х – початку 50-х років XX ст. Репресивні акції проти діячів культури і науки.

Україна в умовах десталінізації (1953 – 1964).

Політична боротьба після смерті Й.Сталіна. Зміна партійного керівництва УРСР. Передумови та зміст десталінізації. Початок лібералізації суспільно-політичного життя. Внутрішньополітичне становище УРСР на початку 50-х рр. XX ст. Стан економіки. Зміни адміністративно-територіального устрою.

Десталінізація в 1956 – 1964 рр. XX з'їзд КПРС і Україна. Обмеженість партійної критики сталінізму. Непослідовність процесів демократизації суспільно-політичного життя. Компартійно-радянський центр і Україна. Пожвавлення літературно-мистецького життя. “Відлига” в українській культурі. Виникнення руху “Шістдесятників”. Причини появи та особливості дисидентського руху в Україні. Діяльність “Української робітничо-селянської спілки”. Антицерковна політика та її вплив на духовне життя України. Згортання хрущовської “відлиги”.

Спроби удосконалення господарського управління. Раднаргоспи та їх вплив на економічний розвиток УРСР. Промислова політика центру в УРСР. Реформування та проблеми сільського господарства. Соціальна політика та повсякдення населення в добу “відлиги”.

Україна і загострення кризи радянської системи (1965 – 1985).

Суспільно-політичне життя в УРСР. Декларативний характер прав і свобод, зміцнення тоталітарного характеру радянського суспільства. Державно-політична діяльність П.Шелеста на посаді першого секретаря ЦК Компартії України. Політика першого секретаря ЦК Компартії України В.Щербицького. Політико-ідеологічна криза радянської системи в Україні.

Економічна реформа 1965 р. в промисловості і сільському господарстві та її провал.. Індустріальний розвиток України. Аграрна політика. Наростання економічної кризи. Посилення бюрократичного централізму та його вплив на становище української економіки. Погіршення екологічної ситуації. Розгортання військово-промислового комплексу (ВПК). Неефективність колгоспно-радгоспної системи.

Вплив комуністичної ідеології на денаціоналізацію та стан розвитку освіти і науки в Україні. Література, музика, пісенна творчість, скульптура та живопис. Театральне мистецтво. Українське “поетичне кіно”. Суперечливі тенденції у мистецькому житті. Соціальна політика. Життєвий рівень населення. Демографічні процеси. Номенклатура.

Визрівання та наростання опозиції авторитарно-комуністичній державності. Форми діяльності дисидентів в УРСР. Репресії проти інакомислячих. Правозахисний рух, утворення Української Гельсінської групи і її боротьба за права людини в 70-х роках XX ст. Релігійне дисидентство. Посилення переслідувань опозиції наприкінці 70-х – на початку 80-х років XX ст. Історичне значення опозиційного руху.

Розпад Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985 – 1991)

Зміни вищого партійно-державного керівництва після смерті Л.Брежньєва. М.Горбачов і початок “перебудови”. Цілі та особливості процесу “перебудови” в Україні. Панування в керівництві України консервативних настроїв. Невдачі спроб економічного реформування в Україні. Погіршення життєвого рівня населення. Ріст інфляції, збільшення дефіциту державного бюджету. Формування економічних передумов розпаду СРСР.

Політика гласності та її вплив на активізацію суспільно-політичної активності громадян. Демократизація суспільно-політичного життя. Створення та діяльність громадсько-політичних організацій та об'єднань у другій половині 80-х років XX ст. Робітничий рух. Початок формування Народного Руху. Початок формування багатопартійності в Україні. Оформлення нових політичних партій, їх класифікація. Криза Компартії України. Політична реформа в системі Рад. Вибори до Верховної Ради УРСР та місцевих рад 1990 р., розстановка політичних сил у ній. Прийняття Декларації про

державний суверенітет України. Політична конфронтація восени 1990 р. Провал намагань реформування СРСР. Спроба державного перевороту в СРСР і Україна. Скликання позачергової сесії Верховної Ради. Акт проголошення незалежності України. Референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України. Припинення існування СРСР. Історичне значення проголошення незалежності України.

Україна в умовах незалежності.

Початок державотворчих процесів.. Формування виконавчої, судової влади та правоохоронної системи. Заснування Збройних Сил України. Становлення державної символіки України, формування інституту громадянства. Питання взаємовідносин вищих органів влади з місцевими представниками й виконавчими органами влади. Кримська автономія. Перегрупування партійно-політичних сил. Трансформація Руху і його розкол. Нові політичні партії. Політика президента України Л. Кравчука (1991– 1994 рр.).

Дострокові вибори Президента та Верховної Ради України 1994 р. Напрямки та характер діяльності Верховної Ради в 1994 – 1998 рр. Підготовка та прийняття в 1996 р. Конституції України. Розстановка політичних сил у ході березневих парламентських виборів 1998 р. та виборів Президента України 1999 р., значення цих подій для країни. Президентство Л. Кучми.

Труднощі в формуванні національної економіки. Стратегічні прорахунки у здійсненні реформ. Спад виробництва у промисловості та сільському господарстві. Створення власної фінансової системи та запровадження гривні. Соціальна політика Української держави. Життєвий рівень населення, загострення соціальних протиріч.

Політична ситуація в Україні в 2000 – на початку 2002 р. Вибори до Верховної Ради України 2002 р. Політична ситуація в Україні в травні 2002 – травні 2003 р. Вибори Президента у 2004 р. “Помаранчева революція”. Прийняття Закону “Про внесення змін до Конституції України” (8 грудня 2004 р.). Президентство В. Ющенка. Виборча кампанія до Верховної Ради України 2006 р. Наростання політичної кризи в 2006 – 2007 рр. Дострокові вибори до Верховної Ради України (2007 р.) та їх наслідки. Вибори Президента України 2010 р. Політика президента В.Януковича. Парламентські вибори в Україні 2012 р. та їх результати. Діяльність Верховної Ради України 7-го скликання. Складнощі суспільно-політичної ситуації в кінці 2013 – на початку 2014 р. Революція Гідності. Збройна агресія Росії проти України. Вибори Президента України й дострокові вибори Верховної Ради України (2014 р.). Вибори Президента України 2019 та результати двох турів. Вибори до Верховної Ради України 2019 та їх результати, розстановка сил та діяльність новообраного парламенту.

Позитивні зрушення та проблеми в розвитку української економіки в кінці 1990-х – 2007 рр. Відносини власності. Формування великого, середнього та малого капіталу. Розвиток фінансово-промислових груп та їх вплив на формування політичної ситуації в Україні. Стан економіки в умовах наростання світової економічної кризи. Проблеми сучасного економічного розвитку. Становище у соціальній сфері. Зміни в чисельності, складі і соціальній структурі населення. Зміни в сферах охорони здоров'я, екології, демографії. Міжнаціональні відносини в сучасній Україні.

Основні засади, завдання і напрямки зовнішньої політики України в 90-х роках ХХ ст. Вихід України на міжнародну арену, встановлення й розширення дипломатичних зв'язків. Приєднання України до міжнародних договорів і угод, її активна участь у світовому і загальноєвропейському процесах, проблема зовнішньої безпеки України. Вплив зовнішньополітичної діяльності на розвиток міждержавних торговельних та економічних зв'язків. Участь України в міжнародних організаціях: ООН, ЮНЕСКО, МАГАТЕ, ОБСЄ, Раді Європи, ГУАМ, СОТ та інших. Співпраця України з міжнародними структурами, зокрема, НАТО, ЄС. Взаємини з країнами СНД, з державами-сусідами. Відносини України з іншими державами світу. Закордонні українці і українська держава.

Зміни у культурному і духовному житті України після здобуття національної незалежності. Демократизація та реформування освіти. Проведення державної мовної

політики. Утвердження багатоманітності в літературно-мистецькому процесі. Розвиток спорту в Україні. Реалізація принципу свободи совісті в Україні. Релігійне життя в умовах незалежності.

Перелік семінарських занять

УСРР в роки НЕПу (1921 – 1928)

Утвердження тоталітарного режиму в СРСР і УСРР
(1929 – 1939).

Західноукраїнські землі в 20 – 30-х роках ХХ ст.

Україна в період Другої світової війни (1939 – 1945)

Україна в перші повоєнні роки (1945 – 1953)

Україна в умовах деєталінізації (1953 – 1964)

Україна в період загострення кризи радянської системи (1965 – 1985)

Розпад Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985 – 1991)

Україна в умовах незалежності

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента з дисципліни полягає в опрацюванні теоретичного матеріалу, підготовці індивідуального завдання, підготовці до семестрового заліку та екзамену, самостійному вивченню питань, які не розглядаються на лекційних і семінарських заняттях, а саме:

- Повстанський рух на початку 20-х років ХХ ст.
- Політична боротьба часів Непу.
- Соціально-психологічні наслідки єталініського терору в Україні.
- Участь галицької інтелігенції в культурно-національному відродженні та її доля.
- Карпатська Україна у міжнародних відносинах в кінці 30-х років х ХХ ст.
- Участь українців радянсько-фінській війні.
- Особливості розвитку української культури в період Другої світової війни.
- Повсякдення населення України в умовах німецької окупації.
- Етнонаціональні зміни в західних областях України в перші повоєнні роки (1945 – 1953 рр.).
- Повстання політичних в'язнів у єталініських таборах. Ліквідація ГУЛАГУ.
- Суспільно-політичні процеси у західноукраїнському регіоні в 1953 – 1964 рр.
- Життя та діяльність Левка Лук'яненка, Івана Світличного, Алли Горської.
- Робітничі протести і робітничий рух в Україні в період кризи радянської системи.
- Основні аспекти суспільних трансформацій на стартовому етапі горбачовських реформ.
- Розвиток спорту в незалежній Україні.

Тематика індивідуальних завдань

1. Грошова реформа в період НЕПу.
2. Створення СРСР: федерація чи унітарна держава.
3. Діяльність Х. Раковського в Україні.
4. Економіка УРСР напередодні Другої світової війни.
5. Колективізація – знищення селянина-господаря на селі.
6. Є. Коновалець: провідник УВО - ОУН.
7. С. Бандера на чолі крайової екекутиви ОУН.
8. Пакт Молотова-Ріббентропа та його вплив на долю України.
9. Хронологічні рамки та періодизація Другої світової війни.
10. Зміна кордонів УРСР у 1939 – 1940 рр.
11. Роман Шухевич – головнокомандуючий УПА.
12. Українська Головна Визвольна Рада: програмні засади.
13. Колабораціонізм – спроби оцінки.

14. Діяльність УПА на Закерзонні.
15. Участь українців в європейському русі Опору.
16. Повсякденність радянського тилу в роки війни.
17. Демографічні втрати України в роки Другої світової війни.
18. Український визвольний рух на Дрогобиччині у повоєнні роки.
19. Методи боротьби більшовицького тоталітарного режиму з національно-визвольним рухом на західноукраїнських землях у перші повоєнні роки.
20. Боротьба сталінського тоталітарного режиму з історичною школою М.Грушевського та його учнями.
21. «Жданівщина» в Україні.
22. Насильницька колективізація на західноукраїнських землях.
23. Грошова реформа 1947 р. й відміна карткової системи.
24. Держава і церква в період лібералізації радянського суспільства (1954- початок 60-х рр.)
25. Політична й державна діяльність П.Ю. Шелеста.
26. УГКЦ в другій половині 40-х – 60-х рр. ХХ ст.
27. Цензура та ідеологічний контроль в Україні (1946 – 1960-ті роки).
28. Конституція СРСР 1977 р. і УРСР 1978 р.
29. Українська самвидавча література 1960 – 1980-х рр.
30. Демографічна ситуація в Україні в 60 – 80-х рр. ХХ ст.
31. В.Щербицький: політичний портрет.
32. Внесок економіки УРСР в загальносоюзний господарський комплекс.
33. Реформа Лібермана-Косигіна 1965 р.
34. Культурне життя Дрогобича наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. ХХ ст.
35. Фінансове становище і рівень життя населення в другій половині 80-х років ХХ ст.
36. Засоби масової інформації за умов національного відродження.
37. Чорнобильська катастрофа в контексті соціоекологічних проблем.
38. Політичні партії та органи місцевого самоврядування в умовах сучасного державного будівництва України.
39. Національна символіка незалежної України.
40. Україна і НАТО.
41. Участь України у миротворчій діяльності.
42. Проблема гармонізації інтересів титульної нації і національних меншин.
43. Східна і західна українська діаспора в стосунках з Україною.
44. Проблеми сучасної трудової еміграції.
45. Герої небесної Сотні.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль реалізується у формі виступів на семінарських заняттях, проведення контрольної роботи, захисті індивідуального завдання, співбесіди з лектором тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) враховуються при виставленні підсумкової оцінки (балів) з даної дисципліни.

Підсумковий контроль реалізується у формі заліку (7сем) та екзамену (8 сем). Екзамен проводиться в усній формі за екзаменаційними білетами.

Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях здійснюється у чотирибальній шкалі ("2", "3", "4", "5"). В кінці кожного семестру на основі оцінок визначається середній бал за формулою: $\frac{A \cdot K}{n \cdot 5}$, де А – сума усіх поточних оцінок за чотирибальною шкалою,

набраних на семінарських заняттях (включаючи оцінки "2"), n – кількість цих оцінок, К – максимальна кількість балів, що відводяться на цей вид роботи. Якщо середня оцінка за семінарські заняття менша за 2,5, то кількість балів, які отримав студент на підставі оцінок за

семінарські заняття дорівнює нулю. Мінімальна кількість виступів на семінарських заняттях – 2.

Співбесіда з лектором у 7 семестрі проводиться в кінці семестру за наперед оголошеним розкладом. Семестрова підсумкова оцінка у 7 семестрі визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи.

Сумарна кількість балів з дисципліни визначається як середньозважена поточної успішності за два семестри з ваговим коефіцієнтом 0,6 та оцінки за екзамен у 100-бальній шкалі з ваговим коефіцієнтом 0,4. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

	Семестр - VII	Семестр - VIII	Екзамен
Контрольна робота	30	30	
Семінарські заняття	30	30	
Індивідуальне завдання	10	10	
Співбесіда з лектором	30	30	
Всього балів	100	100	100
	Середньозважена за два семестри (до 100)		
Ваговий коефіцієнт	0,6		0,4

Залік та екзамен за талоном №2 і перед комісією проводиться в письмовій формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

Індивідуальні завдання з навчального предмету полягають у підготовці реферату, або комп'ютерної презентації з актуальних питань новітньої історії України. Обсяг реферату 12 аркушів А.4. Кількість балів, що виставляється за індивідуальне завдання, враховує ступінь розкриття теми, використання достатньої кількості джерел та літератури з теми (не менше п'яти позицій), наявності наукових посилань, дотримання вимог до оформлення (структура індивідуального завдання обов'язково включає: вступ; основні розділи; висновки; список використаних джерел та літератури).

Презентація має мати не менше 10 слайдів. Кожен слайд має містити: стислий виклад матеріалу, максимальну інформативність тексту; короткі та лаконічні заголовки, які мають узагальнювати основні положення слайду, другорядна інформація розміщується внизу слайда; для ілюстрації найважливіших фактів, що дає можливість подати матеріал компактно і наочно, використовуються таблиці, діаграми, схеми тощо

Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Характеристика та вид роботи	Максимальна кількість можливих балів
Самостійність виконання; логічність і послідовність викладення матеріалу; повнота розкриття теми.	6
Обґрунтованість висновків; наявність списку використаних джерел та літератури.	2
Якість оформлення; наявність посилань.	2
Разом	10

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна:

1. Антологія конституційного процесу в сучасній Україні / Авт.-уклад. В.Мусіяка – К.: Заповіт, 2017. – 784 с.
2. Баран В. К. Україна в умовах системної кризи (1946 – 1980-і рр.) / В. К. Баран, В. М. Даниленко – К.: Вид. дім “Альтернативи”, 1999. – 304 с.
3. Барановська Н. Чорнобильська трагедія. Нариси з історії / Н. Барановська – К.: Інститут історії України, 2011. – 254 с.
4. Білас І. Репресивно-командна система в Україні 1917 – 1953 р. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. У 2-х книгах/ І. Білас – Кн. 2. Документи і матеріали. – К.: “Військо України”, 1994. – 424 с.
5. Білокінь С. Масовий терор як засіб державного управління в СРСР (1917–1941 рр.): Джерелознавче дослідження / С. Білокінь – Т. 2. – Дрогобич: “Коло”, 2013. – 1066 с.
6. Бойко О. Д. Україна в 1985 – 1991 рр.: основні тенденції суспільно-політичного розвитку / О. Д. Бойко. – К.: ІПіЕНД, 2002. – 306 с.
7. Бульба-Боровець Т. Документи. Статті. Листи / Т. Бульба-Боровець – Київ : Сергійчук М. І., 2011. – 816 с.
8. Бульба-Боровець Тарас. Армія без держави. Слава і трагедія Українського повстанського руху. Спогади. / Т. Бульба-Боровець – К.: Книга роду, 2008. – 318 с.
9. Васюта І. К. Політична історія Західної України (1918 – 1939) / І. К. Васюта, С. В. Кульчицький – Львів: Каменярь, 2006. – 335 с.
10. Влада і суспільство в Україні. Історичний контекст / Відп. ред. В. А. Смолій; Авт. кол.: В. Верстюк, В. Горобець, С. Кульчицький (кер. авт. кол.), О. Русіна, В. Смолій, О. Толочко, В. Шандра – К.: Інститут історії України, 2013. – 506 с.
11. Гай-Нижник П. Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення / П. Гай-Нижник – К.: Леся, 2017. – 332 с.
12. Голодомор 1932 – 1933 років в Україні. Документи і матеріали. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2007. – 1128 с.
13. Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. У трьох томах. – Т. 1. – 1939 – 1953. – Львів: Ін-т українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України, 1996. – 752 с.
14. Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. У трьох томах. – Т. 2. – 1946 – 1947. – Львів: Ін-т українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України, 1996. – 540 с.
15. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація / І. Дзюба – К.: Вид дім “Києво-Могилянська академія”, 2005. – 336 с.
16. Економічна історія України: Історико-економічне дослідження: в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Гесць та ін. – К.: Ніка-Центр, 2011. – Т. 2. – 608 с.
17. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Збірник документів і матеріалів / За заг. ред. А. П. Коцура, Н. В. Тере. – Київ–Чернівці: Книги – XXI, 2008. – 1100 с.
18. Історія України. Джерельний літопис / [Упоряд.: В. І. Червінський, М. І. Обушний, Т. Ю. Горбань, В. Є. Кругляков та ін.]. – К.: ДП “Дирекція ФВД”, 2008. – 800 с.
19. Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939 – 1945 рр.) / М. В. Коваль – К.: Видавничий дім “Альтернативи”, 1999. – 336 с.
20. Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали. – Т. 1. – 1939 – 1953. – К.: Наукова думка, 1995. – 748 с.
21. Кульчицький С. Комунізм в Україні перше десятиріччя (1919 – 1928) / С. Кульчицький – К.: Видавничий Дім “Альтернативи”, 1999. – 336 с.
22. Кульчицький С. В. Україна між двома війнами (1921 – 1939 рр.) / С. В. Кульчицький – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с.
23. Кульчицький С. В. Україна в період загострення кризи радянської системи / С. В. Кульчицький., Ю. І. Шаповал // Український історичний журнал. – 2005. – № 21 – 22. – С. 31 – 45.

24. Літопис Голготи України. – Т.1. – Спогади політв'язнів, репресованих і переслідуваних. – Львів: Редакція Літопису Голготи України, 1993. – 245 с.
25. Літопис Голготи України. – Т. 2. – Репресована церква. – Дрогобич: Відродження, 1994. – 526 с.
26. Літопис нескореної України. Документи, матеріали, спогади. – Кн. 1. – Львів: Просвіта, 1993. – 800 с.; Кн. 2. – Львів: Галицька видавнича спілка, 1997. – 664 с.
27. Народний Рух України: історія, ідеологія та політична еволюція (1989–2009): Матеріали круглого столу, присвяченого 20-й річниці створення Народного Руху України за перебудову (Київ, 22 вересня 2009 р.) – К.: Інститут історії України, 2010. – 156 с.
28. Національне питання в Україні ХХ – початку ХХІ ст.: історичні нариси / Ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Даниленко, С. О. Довгий, С. В. Кульчицький та ін. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 592 с.
29. ОУН в світлі постанов Великих Зборів, конференцій та інших документів з боротьби 1929 – 1955 рр. – Б/м., 1955. – 371 с.
30. Політична система для України: історичний досвід і виклики сучасності / гол. ред. В.М. Литвин; авт. кол.: О. Г. Аркуша, С. О. Біла, В. Ф. Верстюк та і – К.: Видавництво “Ніка-Центр”, 2008. – 988 с.
31. Провісники свободи, державності і демократії: Документи і матеріали. До 20-ї річниці створення Народного Руху – К.: Інститут історії України, 2009. – 454 с.
32. Сергійчук В. Депортації поляків з України. Невідомі документи про насильницьке переселення більшовицькою владою польського населення з УРСР в Польщу в 1944 – 1946 роках / В. Сергійчук – К.: Українська Видавнича Спілка, 1999. – 192 с.
33. Сергійчук В. Десять буремних літ. Західноукраїнські землі у 1944 – 1953 рр. Нові документи і матеріали / В. Сергійчук – К.: Дніпро, 1998. – 944 с.
34. Сергійчук В. ОУН-УПА в роки війни. Нові документи і матеріали / В. Сергійчук – К.: Дніпро, 1996. – 496 с.
35. Справа “Польської Організації Військової” в Україні. 1920 – 1938 рр. / Упоряд.: С. А. Кокін, Р. Ю. Подкур, О. С. Рубльо. – К.: Головна редколегія науково-документальної серії книг “Реабілітовані історією”, 2011. – 472 с.
36. Трощинський В. П. Українці в світі / В. П. Трощинський, А. А. Шевченко – К.: Альтернативи, 1999. – 352 с.
37. Українізація” 1920–30-х років: передумови, здобутки, уроки / Відп. ред. В. А. Смолій; Авт. кол.: В. М. Даниленко (кер. авт. кол.), Я. В. Верменич (заст. кер. авт. кол.) – К.: Інститут історії України, 2003. – 392 с.
38. Українська Гельсінська спілка (1988– 1990 рр.) у світлинах і документах / Упор. О.Ткачук. – К.: Смолоскип, 2009. – 224 с. .
39. Українська Громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод: В 4 т. – Т. 1: Особистості. – Харків, 2001. – 208 с.; Т. 2: Документи і матеріали. 9 листопада 1976 – 2 липня 1977. – Харків, 2001. – 196 с.; Т. 3: Документи і матеріали. Серпень 1976 – 10 грудня 1978. – Харків, 2001. – 240 с.; Т. 4: Документи і матеріали. 10 грудня 1978 – 11 березня 1988. – Харків, 2001. – 256 с.
40. Українське державотворення. Акт 30 червня 1941. Збірник документів і матеріалів. – Львів – К.: Піраміда, 2001. – 556 с.
41. Український голокост 1932 – 1933: Свідчення тих, хто вижив. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2004. – 439 с.
42. Український національний фронт: Дослідження, документи, матеріали. – Львів, 2000. – 680 с.
43. Чорнобиль: Документи оперативної групи ЦК КПУ (1986–1988) / Упор.: О.В.Бажан, О.Г.Бажан, Г.В.Боряк, С.І.Власенко – К.: Ін-т історії України НАН України, 2017. – 830.
44. Чорнобильська трагедія: Документи і матеріали. – К.: Наукова думка, 1996. – 70 с.
45. Чорновіл В. Твори: У 10-ти томах. – Т. 1. “Правосуддя чи рецидиви терору?”, “Лихо з

- розуму”. Матеріали та документи 1965 – 1969 рр. – К.: Смолоскип, 2003. – 906 с.; Т. 2. – К.: Смолоскип, 2006. – 976 с.
46. Шаповал Ю. Україна ХХ століття: особи та події в контексті важкої історії / Ю. Шаповал – К.: “Генеза”, 2001. – 557 с.
  47. Шелест П. Справжній суд історії ще попереду. Спогади, щоденники, документи, матеріали / П. Шелест – К.: Генеза, 2003. – 808 с.
  48. Шлях до незалежності: суспільні настрої в Україні кін. 80-х рр. ХХ ст. Документи і матеріали. До 20-ї річниці незалежності України / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова), Г. В. Боряк, Г. І. Гончарук та ін. – К.: Інститут історії України, 2011. – 626 с.

Підручники та посібники

49. Баран В.К. Україна: новітня історія (1945 – 1991) / В.К. Баран – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2003. – 670 с.
50. Бойко О. Д. Історія України / О. Д. Бойко – К.: Академвидав, 2006. – 688 с.
51. Васильєва-Чекаленко Л.Д. Україна в міжнародних відносинах (1944 – 1996 рр.): Навч. посібник. – К.: Освіта, 1998 р. – 234 с.
52. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ – ХХ ст. / Я. Грицак – К.: Генеза, 1996. – 360 с.
53. Закордонне українство: сутність, структура, самоорганізація. Підручник / В. Б. Євтух, А. А. Попок, В. П. Трощинський, С. Ю. Лазебник та ін. – К.: Альтерпрес, 2011. – 304 с.
54. Історія України / За ред. В. А. Смолій – К.: Альтернативи, 1997. – 416 с.
55. Історія України / Керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Львів: Світ, 1996. – 471 с.
56. Калініченко В. В. Історія України. Частина ІІІ: 1917 – 2003 рр.: підручник [для історичних факультетів вищих навчальних закладів] / В. В. Калініченко, І. К. Рибалка – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2004. – 628 с.
57. Кондратюк К. Новітня історія України. 1914 – 1945. Навчальний посібник / К. Кондратюк – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 262 с.
58. Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2013. – 991 с.
59. Нариси з історії суспільних рухів та політичних партій в Україні (ХІХ – ХХ ст.): навч. посіб. для вищих навч. закл. / За заг. ред. Я.Й.Малика – Львів: Світ, 2001. – 296 с.
60. Новітня історія України (1900 – 2000) : підручник / А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв та ін. – К.: Вища школа, 2000. – 663 с.
61. Патриляк І. К. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду / І. К. Патриляк, М. А. Боровик – К. ; Ніжин : Вид. ПП Лисенко М. М., 2010. – 590 с.
62. Україна в міжнародних відносинах: Енциклопедичний словник-довідник / Редкол.: М.М.Варварцев (відп. ред.), С.В.Віднянський (кер. авт. кол.), О.М.Горенко, О.А.Іваненко, А.Ю.Мартинов. – Вип.6: Біографічна частина: Н–Я. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2016. – 370 с.
63. Хрестоматія з історії України / Упорядн. Гусєв В., Сургай Г. – К.: Освіта, 1996. – 334 с.
64. Хрестоматія з історії України для студентів вузів / Укл. Білик Б., Дячук Л. та ін. – К.: УСДО, 1993. – 376 с.

Додаткова

65. Бажан О. Г., Данилюк Ю. З. Опозиція в Україні (друга половина 50-х – 80-ті рр. ХХ ст. / О. Г. Бажан, Ю. З. Данилюк – К.: Рідний край, 2000. – 616 с.
66. Бажан О. Г. Спроби протидії КДБ УРСР становленню та функціонуванню Народного руху України за перебудову / О.Г. Бажан // Український історичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 35 – 41.

67. Баран В. Україна 1950 – 1960-рр.: еволюція тоталітарної системи / В. Баран – Львів: Ін-т українознавства ім. Крип'якевича, 1996. – 448 с.
68. Баран В. Україна після Сталіна: Нарис історії 1953 – 1985 рр. / В. Баран – Львів: МП “Свобода”, 1992. – 134 с.
69. Баран В. К. Україна: західні землі: 1939 – 1941 рр. / В. К. Баран, В. В. Токарський – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2009. – 448 с.
70. Барановська Н.П. Суспільний вимір Чорнобильської катастрофи / Н.П. Барановська. // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 129 – 145.
71. Бек К. Відновлення сталінської системи в повоєнній УРСР / К. Бек // Український історичний журнал. – 2012. – № 4. – С. 127–140.
72. Бойко О.Д. Історичні обставини прийняття Декларації про державний суверенітет України / О.Д. Бойко // Людина і політика. – 2002. – № 4. – С. 63 – 70.
73. Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна / М. Вегеш – Львів – Хуст: ЗУКЦ, 2004. – 414 с.
74. Вегеш М. Карпатська Україна в 1938 – 1939 рр. у загальноєвропейському історичному контексті. – Т. 1 – 2. / М. Вегеш – Ужгород: Видавництво Ужгородського державного університету, 1997. – 198 с.
75. Веселова О.М. Післявоєнна трагедія. Голод 1946 – 1947 в Україні / О.М. Веселова // Український історичний журнал. – 2006. – № 6. – С. 98 – 125.
76. Головка В. В. Україна в умовах антитерористичної операції та російської збройної агресії (2014 р.) / В. В. Головка // Український історичний журнал. – 2015. – № 3. – С. 176.
77. Горбань Т. Ю. Робітничий рух на Донбасі у процесах суверенізації УРСР / Т. Ю. Горбань, В. В. Коцур // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – К.: ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. – Вип. 5(61): вересень-жовтень. – С. 294 – 304.
78. Гордасевич Г.Л. Степан Бандера: людина і міф / Г.Л. Гордасевич – Львів: “Апріорі”, 2008. – 208 с.
79. Дашкевич Я. Боротьба з Грушевським та його львівською школою за радянських часів / Я. Дашкевич // Український історик. 1 – 4 (128 – 131). Вік XXXIII. – Нью-Йорк, Торонто, Київ, Львів, Мюнхен, 1996. – С. 88 – 142.
80. Дерейко І. І. Місцеві формування німецької армії та поліції у Райхскомісаріаті “Україна” (1941 – 1944 роки) / І. І. Дерейко – К.: Інститут історії України, 2012. – 174 с.
81. Дзьобак В. Тарас Боровець і «Поліська Січ» / В. Дзьобак // 3 архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. – 1994. – № 1. – С. 124–139; 1995. – № 1–2. – С. 39 – 59.
82. Єфіменко Г. Статус УСРР та її взаємовідносини з РСФРР: довгий 1920 рік. / Г.Г. Єфіменко – К.: Інститут історії України, 2012. – 367 с.
83. Єфіменко Г.Г. Зміни в національній політиці ЦК ВКП(б) в Україні (1932–1938 рр.) // Укр. іст. журн. – 2000. – №2 – С. 82 – 93; № 4. – С. 37 – 47.
84. Єфіменко Г.Г. Національні аспекти у формуванні компартійно-радянського апарату в УРСР (1932–1938 рр.) / Г.Г. Єфіменко // Український історичний журнал. – 2000. – № 5 – 6.
85. Єфіменко Г.Г. Комунізм vs. українське націєтворення в радянській Україні (1917–1938 рр.): сприяння, поборювання чи вимушене замирення? / Г.Г. Єфіменко // Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 114 – 132.
86. Життєвий простір України: політичний та гуманітарний виміри (1991–2010 роки): Збірник наукових статей / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2012. – 261 с.
87. Замлинська О. Ідеологічний терор та репресії проти творчої інтелігенції у перші повоєнні роки (1945 – 1947 рр.) / О. Замлинська // Київська старовинна. – 1993. – № 2. – С. 73 – 80.

88. Ільницький В. Карпатський край ОУН в українському визвольному русі (1945 – 1954): монографія. – Дрогобич: Посвіт, 2016. – 696 с.
89. Ільюшин І.І. До питання про волинську трагедію в 1943 – 1944 рр. / І.І. Ільюшин // Український історичний журнал. – 2003. – № 3. – С. 115 – 124.
90. Касьянов Г.В. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960 – 80-х років / Г.В. Касьянов – К: Либідь., 1995. – 225 с.
91. Качараба С. Еміграція з Західної України (1919 – 1939) / С. Качараба – Львів: Львівський національний ун-т ім. І.Франка, 2003. – 416 с.
92. Кентій А. Збройний чин українських націоналістів 1920 – 1956. Історико- архівні нариси (в 2 томах) / А. В. Кентій – К.: Центральний державний архів громадських об'єднань України – Т. 1, 2005. – 332 с.; Т. 2. – 2008. – 415 с.
93. Кентій А. Організація українських націоналістів / А. В. Кентій – К.: Інститут історії НАН України, 2001. – 201 с.
94. Кентій А. В. Війна без пощади і милосердя: Партизанський фронт у тилу вермахту в Україні (1941 – 1944) / А. В. Кентій, В. С. Лозицький – К.: Генеза, 2005. – 408 с.
95. Кентій А. Українська повстанська Армія в 1942 – 1943 рр. / А. В. Кентій – К.: Інститут історії НАН України, 1999. – 287 с.
96. Киричук Ю. Нариси з історії українського національно-визвольного руху (40 – 50-х рр. ХХ ст.) / Ю. Киричук – Львів: Видавництво Львівського національного університету ім. І. Франка, 2000. – 305 с.
97. Киричук Ю. Український національний рух 40 – 50-х років ХХ століття: ідеологія та практика // Ю. Киричук – Л.: Добра справа, 2003 – 464 с.
98. Коваль М.В. 1941-й рік. Проблеми історичної пам'яті. Трагедія 1941 р. у контексті історіографічних переоцінок / М.В. Коваль // Український історичний журнал. – 2001. – № 3. – С. 69 – 91.
99. Коваль М.В. Нацистський геноцид щодо євреїв та українського населення (1941 – 1944) / М.В. Коваль // Український історичний журнал. – 1992. – № 5. – С. 15 – 28.
100. Коваль М.В. Українська культура та її діячі в політиці нацистських колонізаторів // Український історичний журнал / М.В. Коваль – 1993. – № 9. – С. 13 – 28.
101. Коваль М., Єстров І. Економічна експансія третього рейху в Україні // Український історичний журнал / М. Коваль, І. Єстров – 2001. – № 2. – С. 136 – 148.
102. Конквест Р. Жнива скорботи. Радянська колективізація і голодомор / Р. Конквест. – К.: Либідь, 1993. – 284 с.
103. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні / В. Косик. – Париж – Нью-Йорк – Львів : Наукове товариство імені Т. Шевченка, 1993. – 659 с.
104. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні ХХ ст. / Пер. з англ / Б. Кравченко – К.: Основи, 1997. – 423 с.
105. Крикніцький О.П. Військова операція Червоної Армії з анексії Північної Буковини і Бессарабії (червень – липень 1940 р.) / О.П. Крикніцький // Український історичний журнал. – № 1. – 2009. – С. 143 – 160.
106. Кузьменко, Ю. В. Від партійної дисципліни до політичної кон'юнктури: "перебудова" в рецепції партійно-радянської номенклатури УРСР / Ю.В. Кузьменко // Український історичний журнал. – 2015. – № 4. – С. 113 – 127.
107. Кузьменко, Ю. В. Партійно-радянська номенклатура в умовах суверенізації УРСР (березень 1990 – серпень 1991рр) / Ю.В. Кузьменко // Український історичний журнал. – 2013. – № 4. – С. 26 – 40.
108. Кузьменко, Ю. В. Серпневий путч 1991 р. та його вплив на партійно-радянську номенклатуру УРСР. / Ю.В. Кузьменко. // Український історичний журнал. – 2011. – № 4. – С. 41 – 55.

109. Суспільно-політичне й соціально-економічне становище України в 2010 – першій половині 2015 рр. / С.В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2015. – № 3. – С. 154 – 175.
110. Кульчицький С. Невідома Україна. Голодомор 1932 – 1933 рр. як геноцид: труднощі усвідомлення / С. Кульчицький – К.: Наш час, 2008. – 424 с.
111. Кульчицький С. Сталінський “сокрушительный удар” 1932 – 1933 / С. Кульчицький – К.: Темпора, 2013. – 316 с.
112. Кульчицький С. Український Голодомор в контексті політики Кремля початку 1930-х рр. / С. Кульчицький – К.: Інститут історії України, 2014. – 208 с.
113. Кульчицький С. Помаранчева революція / С. Кульчицький – К.: Генеза, 2005. – 368 с.
114. Кульчицький С.В. Криза колгоспного ладу / С. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2003. – № 5. – С. 5 – 25.
115. Кульчицький С.В. XX з’їзд КПРС – переломний пункт в історії радянського комунізму / С. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 106 – 129.
116. Кульчицький, С. В. Коли і як відбулося возз’єднання Західної України з УРСР / С.В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2009. – № 5. – С. 121–132.
117. Курносів Ю. О. Інакомислення в Україні (60-ті – перша половина 80-х рр. XX ст.) / Ю. О. Курносів – К.: Ін-т історії України НАН України, 1994. – 221 с.
118. Лисенко О.Є. Важкий шлях до миру: українське суспільство та влада у середині 1940-х – на початку 1950-х рр. / Лисенко О.Є. // Український історичний журнал. – 2010. – №3. – С.
119. Литвин В. М. Україна в Другій світовій війні (1939 – 1945) / В. М. Литвин. – К.: Видавничий дім “Лі-Терра”, 2004. – 464 с.
120. Литвин М.Р. 1939. Західні землі України / М.Р. Литвин, О.І. Луцький, К.Є. Науменко – Львів, Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України, 1999. – 150 с.
121. Лишинський В.В. Концепція та модель освіти в УСРР у 20-ті роки / В.В. Лишинський. // Український історичний журнал. – 1998. – № 5. – С. 3 – 15.
122. Лобода М.К. Трудові ресурси у важкій промисловості України під час нацистської окупації та у відбудовний період (1941 – 1950) / М. К. Лобода / Наук. ред. О. Лисенко. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2012. – 206 с.
123. Лозицький, В. С. До питання про загальну чисельність партизанів УРСР у роки Великої Вітчизняної війни (1941 – 1945 рр.) / В.С. Лозицький // Український історичний журнал. – 2011. – № 6. – С. 152 – 172.
124. Макарчук С.А. Переселення поляків із західних областей України в Польщу у 1944 – 1946 рр. / С.А. Макарчук // Український історичний журнал. – 2003. – № 3. – С. 103 – 115.
125. Марочко В.І. “Торгсин”: золота ціна життя українських селян у роки голоду (1932 – 1933) / Марочко В.І. // Український історичний журнал. – 2003. – № 3. – С. 90 – 103.
126. Мірчук П. Нарис історії Організації Українських Націоналістів: [В 2-х т.] / П. Мірчук – Мюнхен – Лондон – Нью-Йорк: Укр. вид-во, 1968. – Т. 1: 1920 – 1939. – 693 с.
127. Мовчан О. М. Повсякденне життя робітників УСРР. 1920-ті рр. / О. М. Мовчан / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2011. – 312 с.
128. Нагорна Л.П. Позиція України у новоствореній державі: 20-і роки крізь призму 90-х / Л.П. Нагорна // Український історичний журнал. – 1993. – № 1. – С. 3 – 15.
129. Ніколюк Т.А. Позаекономічні стимули мотивації праці робітників України в 1929 – 1933 рр. / Т.А. Ніколюк // Український історичний журнал. – 1999. – № 4. – С. 51 – 64.
130. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Історичні нариси / НАН України; Інститут історії України / С.В.Кульчицький (відп. ред.). – К.: Наук. думка, 2005. – 495 с.

- 131.Патриляк І. К. «Перемога або смерть»: український визвольний рух у 1939-1960-х рр. / І. К. Патриляк — Львів: Часопис, 2012. — 512 с.
- 132.Пашенко В. Більшовицька держава і православна церква в Україні (1917 — 1930-ті роки.) / В. Пашенко, А. Киридан — Полтава: Вид-во Полтавського державного педагогічного університету ім. В.П. Короленка. — 240 с.
- 133.Пиріг О.А. Місце грошової реформи 1922 — 1924 рр. у здійсненні нової економічної політики / О.А. Пиріг // Український історичний журнал. — 2000. — № 3. — С. 92 — 102.
- 134.Пиріг О.А. НЕП: більшовицька політика імпровізації / О.А. Пиріг — Київ: Вид-во КНЕУ, 2001. — 274 с.
- 135.Релігійна політика в Україні у 1960-х — 1980-х роках і сучасна практика міжконфесійних відносин / П. М. Бондарчук, В. М. Даниленко, В. О. Крупина, О. Н. Кубальський; відп. ред. В. М. Даниленко. — К.: Інститут історії України НАН України, 2010. — 210 с.
- 136.Рубльов О. Західноукраїнська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914 — 1934) / О. Рубльов — К.: Інститут історії НАН України, 2004. — 648 с.
- 137.Рубльов О.С. Сталінщина і доля західноукраїнської інтелігенції / О.С.Рубльов, Ю.А. Черченко — К.: “Наукова думка”, 1994. — 350 с.
- 138.Русначенко А. Народ збурений. Національно-визвольний рух в Україні. Національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940 — 50-х рр. / А. Русначенко — К: Університетське видавництво “Пульсари”, 2002. — 519 с.
- 139.Русначенко А. Національно-визвольний рух в Україні: середина 1950-х — початок 1990-х рр. / А. Русначенко. — К.: Вид-во імені Олени Теліги, 1998. — 720 с.
- 140.Русначенко А.М. Український національний фронт — підпільна група 1960-х рр. / А.М. Русначенко // Український історичний журнал. — 1997. — № 4. — С. 81 — 94.
- 141.Салига Л.П. Боротьба Х.Раковського за розширення прав України під час конституційного оформлення СРСР / Л.П. Салига Л.П. // Український історичний журнал. — 1992. — № 1. — С. 115 — 124.
- 142.Сворака С.Д. Народна освіта у західноукраїнському регіоні: історія та етнополітика (1944 — 1964 рр.) / С.Д. Сворака — К.: Правда Ярослави́чів, 1998. — 235 с.
- 143.Сергійчук В. Нескорена церква / В. Сергійчук — К.: Дніпро, 2001. — 496 с.
- 144.Сергійчук В. Трагедія українців Польщі / В. Сергійчук — Тернопіль: Кн.-журн. видавництво, 1997. — 440 с.
- 145.Сергійчук В.І. “Українізація Росії”. Політичне ошуканство українців Росії більшовицькою владою в 1923 — 1932 роках / В. Сергійчук — К.: Українська вид-ча Спілка, 2006. — 336 с.
- 146.Солдатенко В.Ф. Незламний. Життя і смерть Миколи Скрипника / В.Ф. Солдатенко — К.: Пошуково-видавниче агентство “Книга Пам’яті України”, 2002. — 352 с.
- 147.Соляр І. Українське-національно демократичне об’єднання. Перший період діяльності (1925 — 1928 рр.) / І. Соляр — Львів: Інститут історії НАН України, 1995. — 72 с.
- 148.Соляр І.Я. Радянофілство у Західній Україні (1920-ті рр.) / І. Я. Соляр // Український історичний журнал. — 2009. — № 1. — С. 143 — 160.
- 149.Станчев, М. Християн Раковський як очільник Наркомату закордонних справ УРСР / М. Станчев // Зовнішні справи. — 2017. — № 12. — С. 30 — 33.
- 150.Тронько П.Т. В.В.Щербицький (1918 — 1990 рр.) / П.Т. Тронько // Український історичний журнал. — 2003. — № 1. — С. 109 — 117.
- 151.Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії), Г. В. Боряк, Ю. А. Левенець, В. М. Литвин, О. Є. Лисенко (відп. ред.) — К.: НВП “Видавництво “Наукова думка, НАН України”, 2011. — Кн. 1. — 735 с.; Кн. 2. — 943 с.

152. Українська Друга світова: Мат. Міжнар. наук. конф. до 70-ї річниці перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (Київ, 5 травня 2015 р.) / Упор. В.М.Яременко. – К.: К.І.С., 2015. – 208 с.
  153. Україна радянська. Ілюзії та катастрофи комуністичного “раю” / Заг. ред. Г. Єфіменка; Авт. кол.: Єфіменко Г., Примаченко Я., Юркова О. – Х., 2017. – 352 с.
  154. Чайковський А. С. Невідома війна: (партизанський рух в Україні 1941–1944 рр.) мовою документів, очима істориків / А. С. Чайковський – К. : Україна, 1994. – 256 с.
  155. Шайкан В.О. Колабораціонізм на території рейхскомісаріату “Україна” і військової зони в роки Другої світової війни / В.О. Шайкан – Кривий Ріг: “Мінерал” АГН України, 2005. – 466 с.
  156. Шаповал Ю. Україна 20 – 50-х років: сторінки ненаписаної історії. – К: Наукова думка, 1993. – 240 с.
  157. Шаповал Ю. Україна ХХ століття: особи та події в контексті важкої історії / Шаповал Ю. – Київ: “Гене́за”, 2001. – 557 с.
  158. Шаповал Ю.І. В.В.Щербицький: особа і політика серед обставин часу / Ю.І. Шаповал // Український історичний журнал. – 2003. – № 1. – С. 118 – 129.
  159. Шаповал Ю.І. Петро Шелест / Ю.І. Шаповал – Харків: Фоліо, 2013. – 127 с.
  160. Швагуляк М. Українська карта “українське питання” у міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни / М. Швагуляк // Дзвін. – 1990. – № 7. – С. 83 – 85.
  161. Швагуляк М. “Пацифікація”. Польська репресивна акція в Галичині 1930 р. і українське суспільство / М. Швагуляк – Львів: Видавництво Львівського державного університету, 1993. – 180 с.
  162. Шитюк М.М. Еволюція репресивно-каральної системи в радянській Україні / М.М. Шитюк // Український історичний журнал. – 2001. – № 3. – С. 128 – 143.
  163. Якубець А. До питання про причини та суть адміністративної реформи в УРСР 1946–1947 рр. / А. Якубець // Мандрівець. – 2016. – № 2. – С. 51–56.
  164. Якубова Л.Д. Мовна проблема та її вплив на етнокультурне життя українських греків (середина 20-х – 30-ті рр. ХХ ст.) / Л.Д. Якубова // Український історичний журнал. – 2004. – №2, 4.
  165. Якубова Л.Д. Національно-культурне життя етнічних меншостей України (20–30 рр.): коренізація і денаціоналізація / Л.Д. Якубова // Український історичний журнал / Л.Д. Якубова – 1998. – №6 – С. 22 – 37; 1999. – №1. – С. 41 – 55.
  166. Якубова Л.Д. Тенденції етнокультурного життя УСРР у контексті коренізації (1924–1935 рр.) / Л.Д. Якубова // Український історичний журнал. – 2006. – №2. – С. 74 – 88.
  167. Яремчук В.П. Історична наука в УРСР у “добу Шелеста”: до 100-річчя від дня народження П.Ю. Шелеста / В.П. Яремчук // Український історичний журнал. – 2008. – № 3. – С. 149 – 162.
  168. Ярош Б.О. Тоталітарний режим на західноукраїнських землях 30 – 50-і роки ХХ ст. / Б.О. Ярош – Луцьк: Надстир’я, 1995. – 171 с.
- Інформаційні ресурси*
169. Довідник з історії України [Електронний ресурс]: в 3 т. / Інститут історичних досліджень Львівського держ. ун-ту ім. Івана Франка. - К.: Гене́за, 1993. – Режим доступу: <http://history.franko.lviv.ua/dovidnyk.htm>
  170. Енциклопедія історії України на сайті Інституту історії України НАН України [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.history.org.ua/>
  171. “Енциклопедія Українознавства” на порталі “ІЗБОРНИК” [Електронний ресурс]. – 1949–1984. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/encycl/eui.htm>
  172. Інститут історії України Національної Академії наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://history.org.ua>

173. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України. Онлайн публікації монографій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/publications/online/>